

UXY

UXE

V73(1)

TNO-rapport

**PSYCHISCHE PROBLEMEN BIJ LEERLINGEN
IN HET TWEEDE LEERJAAR VAN HET
VOORTGEZET ONDERWIJS IN OOSTELIJK
ZUID-LIMBURG II**

Verschillen tussen gemeenten en buurten in Kerkrade

BIBLIOTHEEK NEDERLANDS INSTITUUT VOOR
PRAEVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG TNO

24 NOV 1992

POSTBUS 124, 2300 AC LEIDEN

IBISSTAMBOEKNUMMER

10291

NIPG-publikatienummer
92.090

November 1992

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm
of op welke andere wijze dan ook, zonder
voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd
uitgebracht, wordt voor de rechten en
verplichtingen van opdrachtgever en
opdrachtnemer verwezen naar de
'Algemene Voorwaarden voor Onderzoeks-
opdrachten aan TNO', dan wel de
betreffende terzake tussen partijen
gesloten overeenkomst.
Het ter inzage geven van het TNO-rapport
aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© TNO

T. Vogels

BIBLIOTHEEK NEDERLANDS INSTITUUT VOOR
PREVENTIEVE GEZONDHEIDSONDERZOEK TNO

54 NOV JAAR

POSTBUS 154, 3000 AC LEIDEN

Deze uitgave is te bestellen door het overmaken van f 21.-- (incl. BTW) op postbankrekeningnr. 99.889 ten name van TNO-Gezondheidsonderzoek te Leiden onder vermelding van bestelnummer 92.090.

INHOUD	pagina
SAMENVATTING	i
1. INLEIDING	1
1.1 Algemeen	1
1.2 De gehanteerde instrumenten	2
1.2.1 De Youth Self Report	2
1.2.2 De Vragenlijst naar Ervaren Psychosociale Problematiek	4
DEEL I Verschillen tussen gemeenten in het Oostelijk Zuid-Limburg	7
2. DE SAMENSTELLING VAN DE ONDERZOEKSGROEP NAAR GEMEENTEN	9
2.1 Inleiding	9
2.2 De beantwoording van de vragen naar woonplaats	9
2.3 De samenstelling van de onderzoeksgroep naar gemeente	10
2.4 Samenvatting en bespreking	13
3. PSYCHISCHE PROBLEMATIEK IN DE ONDERSCHIEDEN GEMEENTEN	15
3.1 Inleiding	15
3.2 De uitgevoerde schattingen	15
3.3 Emotionele problemen en gedragsproblemen	17
3.4 Ervaren problemen	20
3.5 Bekendheid en contacten met voorzieningen in de regio	22
3.6 Problemen waarover men zou willen praten	23
3.7 Samenvatting	23

DEEL II Verschillen tussen buurten; Gulpen en Kerkrade	25
4. DE SAMENSTELLING VAN DE ONDERZOEKSGROEP IN GULPEN EN KERKRADE	27
4.1 Inleiding	27
4.2 De gemeente Gulpen	27
4.3 De gemeente Kerkrade	29
5. PSYCHISCHE PROBLEMEN IN DE VERSCHILLENDE DELEN VAN DE GEMEENTE KERKRADE	33
5.1 Inleiding	33
5.2 Gedragsproblemen in de verschillende delen in de gemeente Kerkrade	33
5.3 Ervaren problemen bij leerlingen in de onderscheiden delen van de gemeente Kerkrade	36
5.4 Bekendheid en contacten met voorzieningen in de regio	38
5.5 Behoeftte aan begeleiding bij problemen in de verschillende delen van de gemeente Kerkrade	40
5.6 Samenvatting en bespreking	40
LITERATUUR	43

SAMENVATTING

In dit rapport werd nagegaan in hoeverre er tussen de afzonderlijke gemeenten in het Gewest Oostelijk Zuid-Limburg verschillen bestaan op het vlak van psychische problematiek bij leerlingen in de tweede klas van het voortgezet onderwijs. Tevens is nagegaan of verschillen tussen buurten in Gulpen en Kerkrade konden worden opgespoord.

De belangrijkste conclusies uit dit rapport worden hieronder puntsgewijs weergegeven.

Ten aanzien van het onderzoek

1. De samenstelling van de onderzoeksgroep naar woonplaats -voorzover wonend binnen het gewest en voorzover men de vraag naar de woonplaats heeft ingevuld- komt goed overeen met datgene wat men op grond van de populatiegegevens mag verwachten.
2. De samenstelling van de onderzoeksgroep naar onderwijssoort varieert sterk tussen de afzonderlijke gemeenten. Waarschijnlijk is dit een afspiegeling van de verschillen in onderwijsloopbanen van kinderen uit de gemeenten in de regio.

Ten aanzien van de onderscheiden gemeenten

3. Tussen de verschillende gemeenten bestaan significante verschillen op het vlak van gedragsproblemen. Leerlingen uit Brunssum, Kerkrade, Heerlen en Vaals geven gemiddeld meer blijk van dergelijke problemen. Bij leerlingen uit Wittem lijken dergelijke problemen minder te bestaan.
4. De belangrijkste verschillen doen zich voor op de schalen Delinquent gedrag en Agressief gedrag. Op de overige YSR-schalen zijn er nauwelijks verschillen tussen de afzonderlijke gemeenten.
5. De meeste verschillen in de gemiddelde probleemscores zijn echter marginaal, ook wanneer zij statistisch gesproken significant zijn. Alleen bij de leerlingen uit Wittem vinden we een substantieel (positief) verschil.
6. Eén op de drie leerlingen uit Vaals scoort zo hoog dat het vermoeden van een serieus probleem gerechtvaardigd lijkt; bij leerlingen uit Brunssum, Gulpen, Heerlen, Kerkrade,

Landgraaf is dat bij ongeveer een kwart van de leerlingen het geval. In de overige gemeenten ligt dit percentage duidelijk lager.

7. Leerlingen uit de verschillende gemeenten onderscheiden zich nauwelijks, waar het gaat om door hen zelf ervaren problemen.
8. Leerlingen uit Onderbanken, Kerkrade en Landgraaf zijn wat minder op de hoogte van bestaande voorzieningen in de regio; de verschillen zijn echter gering.
9. Ook wat betreft het aantal contacten met diverse voorzieningen zijn er -over het geheel genomen- geen belangrijke verschillen.
10. Leerlingen uit Gulpen zeggen opvallend weinig een probleem te hebben waarbij men enige begeleiding zou wensen.

Ten aanzien van de buurten in Gulpen

11. Niet uitgesloten kan worden dat leerlingen -en dan vooral de meisjes- uit Gulpen kern meer problemen hebben dan leerlingen uit de andere woonkernen van de gemeente. De aantallen in de verschillende woonkernen zijn echter te gering om daar met het beschikbare materiaal betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Dit komt overeen met de verwachtingen bij de opzet van het onderzoek.

Ten aanzien van de buurten in Kerkrade

12. Ook Kerkrade kent verschillende buurten met een zeer geringe bevolking en dus zeer weinig respondenten die aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Daarom zijn de gegevens geanalyseerd en gepresenteerd op het niveau van stadsdeel. Van buurten waaruit tenminste 20 jongeren aan het onderzoek hebben deelgenomen werden eveneens gegevens gepresenteerd.
13. Tussen de verschillende stadsdelen bestaan significante en grote verschillen op het vlak van gedragsproblemen. Met uitzondering van de leerlingen uit Terwinselen liggen de gemiddelde probleemscores van de leerlingen uit Kerkrade West fors hoger dan bij de leerlingen uit de andere stadsdelen.

14. Die verschillen doen zich met name voor op het vlak van Sociale problemen, Aandachtsproblemen, en Agressief gedrag. Op de andere schalen zijn er geen significante verschillen.
15. In Spekholzerheide en de overige buurten in Kerkrade West zijn er ook relatief veel leerlingen waarbij het vermoeden van een serieus probleem gerechtvaardigd lijkt.
16. Wat door leerlingen zelf ervaren problemen betreft, lijken er geen belangrijke verschillen tussen stadsdelen en buurten te bestaan.
17. Er zijn geen belangrijke verschillen in bekendheid met voorzieningen, noch in het aantal contacten met voorzieningen tussen de verschillende stadsdelen.
18. Dat zelfde geldt voor de behoefte aan begeleiding bij problemen waarmee men zich op het moment van het onderzoek geconfronteerd zag.

Ten aanzien van (onderzoek ten behoeve van) het buurtkenmerkensysteem

19. Het buurtkenmerkensysteem bevindt zich op het snijvlak van gemeentelijk beleid en onderzoek c.q. gegevensverzameling. De bepaling van wat, in het kader van het buurtkenmerkensysteem, een 'buurt' is, dient rekening te houden met wat met het oog op gemeentelijk gezondheidsbeleid relevant en wenselijk is en wat vanuit het oogpunt van gegevensverzameling haalbaar is.
20. De huidige onderscheiding in buurten bevat een aantal buurten met een zeer gering aantal inwoners; afgezien van de vraag in hoeverre het in de praktijk mogelijk zal zijn om een specifiek beleid voor dergelijke kleine eenheden te formuleren, is het moeilijk en kostbaar om dusdanige gegevens te verzamelen dat specifieke gezondheidsproblemen in dergelijke buurten onderkend worden. Men dient dan al snel over te gaan tot het doen van algemeen bevolkingsonderzoek en men dient te beschikken over meetinstrumenten die 100% betrouwbaar zijn; dergelijke meetinstrumenten zijn zeldzaam.
21. Bij gebrek aan betrouwbare indicatoren voor buurten met een gering aantal respondenten in dit onderzoek moet voor die buurten gebruik gemaakt worden van de best mogelijke schatter: het gemiddelde van een grotere eenheid waartoe die buurt behoort.

22. Verschillen kunnen bestaan zonder dat deze statistisch significant zijn; een bruikbaar buurtkenmerkensysteem zou daarom niet alleen eenvoudige indicatoren moeten kunnen vastleggen, maar ook marges waarbinnen die indicatoren schommelen.

23. Het buurtkenmerkensysteem is ingericht om eventuele voor de gezondheid relevante verschillen van administratieve buurten op het spoor te kunnen komen. Concentratie van gezondheidsproblemen in kleinere 'buurtjes' zullen in dit systeem veelal verborgen blijven, omdat dergelijke kleine concentraties het gemiddelde van de grotere buurt slechts in geringe mate zullen beïnvloeden. Dat geldt ook voor de in dit onderzoek geïnventariseerde psychische problematiek bij adolescenten.

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

In "Psychische problemen bij leerlingen in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs in Oostelijk Zuid-Limburg" (Vogels, 1992) werd een eerste verslag gedaan van de opzet en resultaten van een onderzoek met dezelfde naam. In dat rapport werden de resultaten beschreven van analyses naar verschillen naar sekse, onderwijssoort en leeftijd. In dit rapport wordt op de eerste plaats ingegaan op de vraag in hoeverre er verschillen bestaan tussen de onderscheiden gemeenten in de regio. Daarna wordt nagegaan in hoeverre de factor buurt in dit opzicht een belangrijk gegeven vormt.

De opzet en de uitvoering van het onderzoek wordt in dit rapport niet opnieuw beschreven. Daarvoor zij verwezen naar het eerder genoemde rapport. Wel wordt in de volgende paragraaf een beschrijving gegeven van de twee belangrijkste meetinstrumenten die in dit onderzoek zijn gebruikt: de Youth Self Report (YSR) en de Vragenlijst naar Ervaren Psychosociale Problematiek (VEPP).

In het eerste deel van dit rapport wordt ingegaan op de vraag naar verschillen tussen leerlingen in de verschillende gemeenten. In het volgende hoofdstuk wordt daarvoor eerst de samenstelling van de onderzoeksgroep naar gemeente beschreven. In het vierde hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de analyses naar verschillen in gemeente. In grote lijnen zal daarbij de opzet van het eerder verschenen rapport worden gevolgd.

In het tweede deel komt de vraag naar verschillen tussen buurten aan de orde. De onderzoeksopdracht luidde na te gaan in hoeverre er verschillen bestonden tussen leerlingen in de verschillende buurten in Kerkrade en, zo mogelijk, in Gulpen. In het vijfde hoofdstuk wordt eerst de samenstelling van de onderzoeksgroep naar die buurten beschreven. Daarbij zal blijken dat een analyse naar verschillen tussen buurten in Gulpen, overeenkomstig de verwachting, inderdaad niet verantwoord is. In het zesde hoofdstuk worden de analyses naar verschillen tussen buurten in Kerkrade beschreven.

1.2 De gehanteerde instrumenten

1.2.1 De Youth Self Report

De Youth Self Report (YSR) bestaat, voor wat betreft het probleemgedeelte, uit 119 items. Deze items zijn tamelijk neutraal geformuleerde beschrijvingen van gedragingen; alle in de ik-vorm. De items komen, afgezien van de ik-vorm natuurlijk, vrijwel overeen met die uit vragenlijsten voor ouders (de Child Behavior Check List of CBCL) en voor leerkrachten (de Teacher Report Form of TRF).

Deze drie verschillende vragenlijsten zijn bedoeld om van verschillende bronnen (ouders, leerkrachten en kinderen zelf) informatie te krijgen die aanwijzingen geeft voor het bestaan van mogelijke psychiatrisch relevante problemen. De informatie die aldus van verschillende informanten wordt verkregen, hangt wel samen, maar deze samenhang is allesbehalve perfect (vergelijk o.a. Verhulst en Akkerhuis, 1989). Verschillende informanten hebben alle hun eigen specifieke relatie tot de betrokken jongere. Zij maken hem of haar in verschillende situaties mee en zullen hetzelfde gedrag op een andere wijze waarderen. Ouders zullen in de meeste gevallen een veel intiemere relatie met hun kind hebben dan zijn of haar leerkrachten en zullen dus -in veel gevallen- beter geïnformeerd zijn over stemmingen, emoties. Leerkrachten kunnen de betreffende jongere wellicht beter beoordelen in vergelijking met leeftijdsgenoten en in zijn of haar relatie met leeftijdsgenoten. De betreffende jongere zelf weet als geen ander wat er in hun eigen hoofd omgaat, al is het daarbij de vraag van welke informatie hij of zij zich bewust is en wat hij daarvan in een vragenlijst wil blootgeven. De informatie uit de verschillende bronnen moet daarom gezien worden als aanvullend: in combinatie kunnen de gegevens bijdragen tot een zo volledig mogelijk beeld.

Uit de afzonderlijke items kan men verschillende somscores berekenen. Deze geven informatie over verschillende soorten emotionele of gedragsproblemen. De volgende schalen worden onderscheiden:

1. Teruggetrokken gedrag (Withdrawn)
2. Lichamelijke klachten (Somatic Complaints)
3. Angstig/depressief gedrag (Anxious/Depressed)
4. Internaliseren (Internalizing); dit is een combinatie van 1, 2 en 3
5. Sociale problemen (Social problems)
6. Problemen met gedachten (Thought Problems)

7. Aandachtsproblemen (Attention Problems)
8. Delinquent gedrag (Delinquent Behavior)
9. Agressief gedrag (Aggression Behavior)
10. Externaliseren (Externalizing); dit is een combinatie van 8 en 9
11. Som van alle probleem-items

De naamgeving van de schalen kan tot misverstanden leiden. Dat geldt wellicht met name voor de term Delinquent gedrag. Met deze schaal kan niet worden vastgesteld of iemand delinquent is, of een crimineel karakter heeft. De schaal bevat een aantal items met normoverschrijdende gedragingen en de jongere geeft aan in welke mate hij dergelijke gedragingen bij zich zelf constateert. In combinatie geven zij aan in welke mate de betreffende jongeren bepaalde normen overschrijdt, ook in vergelijking met andere jongeren. Dit kan voor de geestelijke gezondheidszorg relevante informatie zijn, zeker in combinatie met de andere gegevens die worden verzameld, maar zegt -het zij herhaald- niet of de betreffende jongere als crimineel of delinquent beschouwd kan worden.

Bovenstaande geldt in feite voor alle genoemde schalen: zij kunnen niet gebruikt worden om simpelweg vast te stellen kan worden of iemand depressief, sociaal gestoord of autistisch is. Zij geven informatie over verschillende soorten gedragingen die een aanwijzing kunnen zijn voor het bestaan van psychiatrisch relevante problemen. Het maken van een verantwoorde diagnose vergt veel meer, zowel meer informatie als meer deskundigheid. Wel kunnen de verschillende scores, bij voorkeur in combinatie met elkaar, suggereren dat het goed zou kunnen zijn om de betreffende jongen of meisjes voor nader onderzoek uit te nodigen.

In het onderzoek met de YSR zijn vergelijkingen gemaakt tussen jongens en meisjes die onder behandeling zijn met de 'normale' populatie. Daarbij bleek het mogelijk om op de verschillende schalen, een bepaalde criterium vast te stellen waarmee de 'klinische groep' onderscheiden kan worden van de 'normale' populatie. Jongeren die onder behandeling zijn, scoren meestal hoger dan die criteriumwaarde; jongeren die niet onder behandeling zijn, scoren meestal lager. Tussen de scores die als normaal, gewoon beschouwd kunnen worden en de 'klinische score' ligt een marge, de 'borderline'. Jongeren met een score in deze marge, scoren hoger dan normaal geacht kan worden, maar lager dan wat als een klinische score wordt beschouwd. Een dergelijke score kan reden zijn tot extra aandacht; er kan sprake zijn van een potentieel serieus te nemen probleem.

In de volgende hoofdstukken zullen voor de afzonderlijke gemeenten en buurten de gemiddelde schaalwaarden worden gepresenteerd, alsmede de percentages 'leerlingen met potentieel serieus te nemen probleem'; bij dat laatste gaat het dus om leerlingen met probleemscores boven de normale range.

1.2.2 De Vragenlijst naar Ervaren Psychosociale Problematiek

Anders dan de YSR, waarvan de items voor het merendeel bestaan uit vrij zakelijke beschrijvingen van gedragingen en gedachten, bestaat de Vragenlijst naar Ervaren Psychosociale Problemen (VEPP) uit items die meestal een uitdrukkelijke klacht of probleem formuleren. In dit onderzoek is gekozen voor de vragenlijst in de bewerking van Stolwijk en Raat (1991). De reden hiervoor is dat met deze vragenlijst vrij recent twee andere onderzoeken zijn gedaan waarmee vergelijking mogelijk is. Het ene onderzoek is dat van Stolwijk en Raat zelf in Rotterdam; het andere is een onderzoek uitgevoerd door de GGD in Apeldoorn en omgeving. De resultaten van dit onderzoek zijn nog niet gepubliceerd, maar werden ons door de onderzoekers ter vergelijking beschikbaar gesteld.

Stolwijk en Raat construeerden uit hun gegevens vier schalen, gedeeltelijk afwijkend van schalen die eerder werden voorgesteld. In dit rapport wordt, omwille van de vergelijkbaarheid, aangesloten bij de schalen van Stolwijk en Raat:

1. Problemen met zichzelf
2. Problemen thuis
3. Problemen met leren
4. Problemen op school.

De vragenlijst wordt, in een aantal varianten, in de JGZ meestal gebruikt om een indruk te krijgen van de aard van de ervaren psychosociale problematiek. Hoewel Baecke (19887) een aantal sterke verbanden vond met scores op de Nederlandse Persoonlijkheidsvragenlijst voor jongeren, ontbreekt het aan empirische gefundeerde criteria om met behulp van de vragenlijst jongeren met ernstig te nemen problemen te onderscheiden van anderen. Dat betekent dat er op basis van de VEPP geen percentages 'potentiële probleemgevallen' gepresenteerd kunnen worden.

Om toch een indruk te kunnen geven van belangrijke verschillen tussen de onderscheiden categorieën leerlingen worden de percentages leerlingen met een relatief hoge score gepresenteerd. Als hoog wordt daarbij beschouwd de scores die liggen boven de schaalwaarde waarboven maximaal 10% van de leerlingen scoorde. In tabel 1.1 staat voor de afzonderlijke schalen aangegeven welke scores met deze procedure als 'hoog' beschouwd werden.

Tabel 1.1 Afkappunten bij de VEPP-schalen

Problemen	met zichzelf		met leren		met thuis		met school	
	score	%	score	%	score	%	score	%
'hoog'	7	0,4			7	0,6		
	6	1,7			6	2,0		
	5	4,2	5	4,6	5	1,3		
					4	2,6		
					3	3,7	3	2,3
						2	7,3	
'normaal'	4	11,0	4	10,1				
	3	18,0	3	17,2				
	2	24,6	2	24,3	2	7,8		
	1	29,2	1	27,1	1	13,4	1	16,5
	0	10,9	0	16,8	0	68,6	0	73,9

Behalve de percentages met een hoge VEPP-schaalwaarde zullen ook de gemiddelde schaalwaarden worden gepresenteerd.

DEEL I

Verschillen tussen gemeenten in het Oostelijk Zuid-Limburg

2. DE SAMENSTELLING VAN DE ONDERZOEKSGROEP NAAR GEMEENTEN

2.1 Inleiding

In het eerste rapport (Vogels, 1992) werd de samenstelling van de onderzoeksgroep naar leeftijd, sekse en onderwijssoort beschreven. In dit hoofdstuk zal de samenstelling van de onderzoeksgroep naar gemeente waar men woont worden beschreven. Daarbij zal met name ingegaan worden in hoeverre er verschillen zijn tussen de gemeenten in aspecten die eerder van belang bleken: onderwijssoort, sekse en leeftijd van de leerlingen. Daaraan voorafgaand zal eerst worden ingegaan op de vraag in welke mate leerlingen bereid bleken om hun woonplaats in de vragenlijst op te geven.

2.2 De beantwoording van de vragen naar woonplaats

Medewerking aan het onderzoek, zo werd tegenover de ouders benadrukt, was volstrekt vrijwillig. Dat werd in de instructie aan de leerlingen met klem herhaald. Daaraan werd toegevoegd dat zij vragen die zij om enigerlei reden niet wilden invullen, mochten overslaan.

Vragen naar de woonplaats kan door de leerlingen opgevat worden als een aantasting van de anonimiteit (vgl. Vogels e.a., 1990). De -weinig- telefoontjes van ouders die op het NIPG/TNO binnenkwamen naar aanleiding van de brief die de ouders voorafgaand aan het onderzoek toegezonden kregen, hadden alle ook betrekking op de vraag in hoeverre de vragen naar woonplaats en postcode van de leerlingen geen aantasting vormde van de toegezegde anonimiteit.

Van de 1499 leerlingen die aan het onderzoek hebben meegewerkt, hebben er 59 (3,9%) de vraag naar de woonplaats niet ingevuld (zie tabel 2.1). De meesten van hen (58) hebben ook de postcode niet ingevuld.

Tabel 2.1 Percentage leerlingen dat de vraag naar woonplaats niet heeft ingevuld, naar sekse, onderwijssoort en leeftijd

	%
jongens	4,2
meisjes	3,2
IBO	8,0
LBO	2,9
MAVO	4,4
HAVO	4,7
VWO	1,8
13 jaar	3,4
14 jaar	3,9
15 jaar en ouder	6,2
totaal	3,9

Er zijn twee categorieën waar het percentage niet-invullers duidelijk hoger is dan elders: IBO-leerlingen en de leerlingen van 15 jaar en ouder. Omdat het IBO relatief veel leerlingen van 15 jaar en ouder bleek te hebben (vgl. Vogels, 1992), gaat het hier om elkaar goeddeels overlappende categorieën. Het zijn categorieën leerlingen bij wie in het eerste rapport vrij stelselmatig een grotere mate van problematiek aangetoond werd. Omdat deze leerlingen in het merendeel van de gevallen ook de vraag naar de postcode niet heeft ingevuld, zullen zij in het vervolg van de analyse naar verschillen tussen gemeenten buiten beschouwing moeten blijven.

2.3 De samenstelling van de onderzoeksgroep naar gemeente

Een beperkt deel van de leerlingen op scholen in de regio Oostelijk Zuid-Limburg woont buiten diezelfde regio. Het gaat hier voor een relatief groot deel om MAVO-leerlingen. Tussen jongens en meisjes en tussen de onderscheiden leeftijdscategorieën is er in dit opzicht weinig verschil (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Percentage leerlingen woonachtig buiten de regio Oostelijk Zuid-Limburg, naar sekse, onderwijssoort en leeftijd

	%
jongens	5,6
meisjes	4,8
IBO	2,2
LBO	4,8
MAVO	8,4
HAVO	5,6
VWO	2,7
13 jaar	5,6
14 jaar	5,1
15 jaar en ouder	5,0
totaal	5,3

Ook deze leerlingen zullen in het verdere verloop van de analyse buiten beschouwing blijven. In tabel 2.3 staat aangegeven in welke gemeenten de overige leerlingen woonden.

Ter vergelijking staat daarbij ook de samenstelling van de populatie naar woongemeente aangegeven. Over het algemeen komen de verdeling van de onderzoeksgroep en de totale populatie goed overeen. De -in absolute termen- grootste afwijking vinden we bij de gemeente Kerkrade, waar de onderzoeksgroep 2% kleiner is dan op basis van de populatie verwacht zou mogen worden.

Tabel 2.3 De samenstelling van de onderzoeksgroep naar woongemeente, in vergelijking met de samenstelling van de populatie

	onderzoeksgroep		populatie ¹
	n	%	%
Brunssum	156	11	10
Gulpen	38	3	3
Heerlen	429	32	32
Kerkrade	217	16	18
Landgraaf	208	15	14
Nuth	61	4	6
Onderbanken	30	2	3
Simpelveld	69	5	4
Vaals	36	3	4
Voerendaal	74	5	4
Wittern	43	3	3

¹ Bron: Lijst van Nederlandse gemeenten (Vos, 1948, losbladig werk)

In tabel 2.4 staat per gemeente de samenstelling van de onderzoeksgroep naar sekse, onderwijssoort en leeftijd weergegeven. Daarbij blijken er forse verschillen te bestaan tussen de afzonderlijke gemeenten. Een aantal verschillen, met name wat betreft onderwijssoort en leeftijd, zijn significant; dat wil zeggen dat de verschillen te groot zijn om door een toevallige afwijking verklaard te

kunnen worden. Waar komen die verschillen vandaan? Grofweg zijn er twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is dat deze verschillen in de onderzoeksgroep de feitelijke verschillen in schoolloopbanen in de verschillende gemeenten weerspiegelen. De tweede verklaring zou kunnen zijn dat er zich in werkelijkheid geen verschillen voordoen tussen de afzonderlijke gemeenten en dat de verschillen in de onderzoeksgroep een vertekening zijn van de werkelijkheid. Geprobeerd is na te gaan in hoeverre dat laatste het geval is. De betreffende gemeenten, noch de Provincie Zuid-Limburg bleken echter deze gegevens stelselmatig voorhanden te hebben.

Tabel 2.4 De verdeling naar sekse, onderwijssoort en leeftijd in de onderscheiden woongemeenten¹

	♂	♀	IBO	LBO	MAVO	HAVO	VWO	13	14	15 ++
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Brunssum	46	54	7	17	49	8	19 ***	33	55	12
Gulpen	59	41	16	8	40	16	21	30	51	19
Heerlen	51	49	13	19	27	20	21 *	29	51	20
Kerkrade	43	57	8	23	14	31	24 ***	21	60	18 **
Landgraaf	48	52	11	14	32	17	26	38	42	20 **
Nuth	50	50	5	12	25	20	39 *	37	52	12
Onderbanken	34	66	10	27	17	23	23	24	62	14
Simpelveld	50	50	–	29	26	33	12 ***	25	58	16
Vaals	42	58	8	31	14	25	22	22	61	17
Voerendaal	52	47	4	3	19	28	46 ***	33	62	6 *
Wittem	54	48	2	28	27	23	9	44	35	21
totaal	48	52	9	19	28	21	24	30	53	17

¹ Per gemeente is met de Chi-kwadraat-toets nagegaan of de indeling naar sekse, onderwijssoort en leeftijd significant afwijkt van het totaal van de andere gemeenten; de sterretjes geven de significante verschillen aan: * alpha=.05; ** alpha=.01; *** alpha=.001

Kan de onderzoeksopzet verantwoordelijk zijn voor een vertekening? Er zijn twee scholen in de regio die niet aan het onderzoek hebben willen meewerken. Gegeven het feit dat het daarbij ging om twee kleine scholen en gezien het feit dat in de betreffende gemeenten de onderwijssoorten van die scholen niet minder vertegenwoordigd zijn, is het uiterst onwaarschijnlijk dat deze weigeringen tot een belangrijke vertekening in de steekproef hebben geleid. Gegeven het feit dat de verschillen zich met name ook voordoen in de percentages leerlingen op MAVO, HAVO en VWO is het onwaarschijnlijk dat de weigeringen van ouders en leerlingen de oorzaak zijn van de verschillen. Die weigeringen deden zich immers vooral voor op het IBO en het LBO. Bij de inventarisatie onder alle scholen die in de voorbereidingsfase van het onderzoek werd uitgevoerd, bleek het ook nauwelijks voor te komen dat scholen de leerlingen uit één woonplaats in een bepaalde klas zetten. De klassegewijze benadering van de leerlingen kan derhalve ook niet tot een eventuele vertekening geleid hebben.

Waarschijnlijk is het derhalve dat de verschillen in de onderzoeksgroep tussen de gemeenten in met name onderwijssoort voor een belangrijk deel verklaard moeten worden uit werkelijke verschillen, en niet uit een vertekening bij de samenstelling van de onderzoeksgroep.

2.4 Samenvatting en bespreking

Van de totale onderzoeksgroep blijkt iets meer dan 5% niet in het werkgebied van de GGD-Oostelijk Zuid-Limburg te wonen. In het vervolg van dit rapport zullen deze leerlingen buiten beschouwing blijven. Dat geldt ook voor de bijna 4% die de vragen naar woonplaats en postcode niet hebben beantwoord.

De verdeling over de afzonderlijke gemeenten van de leerlingen die wel in het werkgebied van de dienst wonen, komt vrijwel exact overeen met die van de totale populatie. Wel bestaan er tussen de leerlingen woonachtig in de afzonderlijke gemeenten grote verschillen, in sekse, leeftijd, maar met name in onderwijssoort.

De verschillen in onderwijssoort en, in samenhang daarmee, in leeftijd kunnen niet door het toeval verklaard worden. Met de beschikbare gegevens kan niet met zekerheid worden vastgesteld in hoeverre leerlingen in de verschillende gemeenten uiteenlopende onderwijsloopbanen volgen. Gegeven de opzet en de uitvoering van het onderzoek lijkt dit echter wel waarschijnlijk. In dat geval bieden de gegevens -in dit opzicht- een betrouwbaar beeld van de situatie in de verschillende gemeenten.

Ook de samenstelling van de onderzoeksgroep naar sekse varieert in de verschillende gemeenten in de regio. Deze verschillen zijn niet groter dan op grond van toevalsfluctuaties verwacht kan worden bij een steekproef in deze grootte. Uitgaande van de veronderstelling dat de percentages jongens en meisjes in de verschillende gemeenten min of meer gelijk zijn, kunnen die verschillen echter wel aanleiding zijn voor een vertekening in het beeld van de situatie in een bepaalde gemeente. Immers: meisjes melden in het algemeen meer problemen dan jongens. Wanneer uit een bepaalde gemeente meer meisjes aan het onderzoek hebben deelgenomen, zullen de berekende gemiddelde probleemscores daar hoger liggen.

In het volgende hoofdstuk zullen daarom niet alleen de op basis van de verzamelde gegevens berekende gemiddelde probleemscores en percentages met probleemindicaties worden gepresenteerd. Er zal ook geprobeerd worden om na te gaan een schatting te geven van de werkelijke situatie in de gemeente, uitgaande van de veronderstelling dat de verhouding jongens en meisjes in de afzonderlijke gemeenten gelijk is. Dit gebeurt middel van een eenvoudige statistische correctie: weging. De resulterende cijfers, die stelselmatig cursief afgedrukt zullen worden, moeten beschouwd worden als schattingen van de situatie in het geval de verdeling naar sekse in de verschillende gemeenten gelijk zou zijn.

3. PSYCHISCHE PROBLEMATIEK IN DE ONDERSCHIEDEN GEMEENTEN

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op psychische problematiek bij leerlingen die in de verschillende gemeenten in de regio wonen. Eerst worden de emotionele problemen en gedragsproblemen zoals die met de YSR werden vastgesteld, besproken. Daarna komen de ervaren problemen die met de VEPP werden gemeten aan de orde. Vervolgens wordt ingegaan op ervaringen met mishandeling en ongewenste seksualiteit en op behoefte aan begeleiding bij problemen en contacten met instellingen.

Aan dat alles voorafgaand wordt echter eerst beschreven op welke wijze geprobeerd is de prevalentie van psychische problematiek in de verschillende gemeenten te schatten, los van de afwijkingen in de verhouding tussen jongens en meisjes uit de onderscheiden gemeenten in de onderzoeksgroep.

3.2 De uitgevoerde schattingen

Zoals in het vorige hoofdstuk werd beschreven bestaan er verschillen tussen de gemeenten in de verhouding jongens/meisjes in de onderzoeksgroep. In het eerste rapport bleek dat de sekse van de leerlingen een belangrijke factor was wanneer het ging om psychische problematiek, zoals die in dit onderzoek is onderzocht. Een gemeente met relatief veel vrouwelijke leerlingen in de onderzoeksgroep, zal alleen al daarom veel leerlingen met hoge probleemscores tellen. Uitgaande van de veronderstelling dat de verhouding jongens/meisjes in werkelijkheid min of meer gelijk zal zijn in de verschillende gemeenten, zou dit een vertekening zijn van de werkelijke situatie. Derhalve is een correctie voor de effecten van genoemde factoren uitgevoerd. Die correctie komt er in wezen op neer op een eenvoudige weging: in gemeentes met relatief veel meisjes in de onderzoeksgroep, worden de gegevens van meisjes minder zwaar gewogen dan in gemeenten met minder meisjes, en omgekeerd.

De gehanteerde wegingsfactor bestond uit het quotiënt van het percentage jongens c.q. meisjes in de regio, gedeeld door de overeenkomende percentages in de betreffende gemeente. Op die manier

wordt een hypothetisch bestand gecreëerd. De samenstelling van dat bestand naar sekse en leeftijdscategorie staat weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Samenstelling van het naar sekse en gemeente gewogen bestand naar gemeente, sekse, onderwijssoort en leeftijdscategorie

	jongens %	meisjes %	IBO %	LBO %	MAVO %	HAVO %	VWO %	13 %	14 %	15 en ouder %	n
Brunssum	48	52	7	17	49	8	20	33	55	12	155
Gulpen	48	52	14	4	44	16	21	30	53	17	37
Heerlen	48	52	12	19	27	20	21	30	51	19	424
Kerkrade	48	52	8	22	14	32	23	20	61	19	213
Landgraaf	48	52	10	15	32	17	27	38	42	20	206
Nuth	48	52	3	11	25	21	40	37	52	11	60
Onderbanken	48	52	8	21	18	30	23	30	57	13	29
Simpelveld	48	52	0	27	27	34	12	26	59	15	66
Vaals	48	52	9	27	13	28	23	23	62	16	36
Voerendaal	48	52	4	2	19	29	26	33	61	6	73
Wittern	48	52	2	28	37	23	9	44	36	20	43
TOTAAL 1342	48	52	9	18	28	22	24	30	53	17	

De weging heeft, zoals verwacht mocht worden, de samenstelling naar onderwijssoort en leeftijdscategorie slechts in geringe mate beïnvloed. De samenstelling naar sekse is, per definitie, gelijk geworden in de verschillende gemeenten.

In de volgende paragrafen zullen niet alleen de gemiddelde scores van de respondenten in de verschillende gemeenten worden gepresenteerd, maar ook de schattingen voor de werkelijke situatie in de gemeente, na correctie voor verschillen in de verhouding tussen jongens en meisjes in de verschillende gemeenten. Deze schattingen zullen stelselmatig in cursief worden weergegeven.

Toetsen van verschillen op gewogen gegeven leidt, door technische oorzaken, tot vertekening van de resultaten. Dit zal dan ook niet gebeuren. In plaats daarvan worden toetsingen op de verzamelde gegevens uitgevoerd, waarbij de significanties van het effect van sekse, woongemeente en de combinatie van beiden gelijktijdig worden berekend. In de tabellen wordt alleen het effect van woongemeente en van de interactie tussen sekse en woongemeente gepresenteerd. Verschillen naar sekse zijn in het eerste rapport beschreven.

3.3 Emotionele problemen en gedragsproblemen

In tabel 3.2 staan de gemiddelde scores van de leerlingen op de verschillende schalen van de YSR weergegeven. Toetsing van het effect van de indeling naar gemeente leverde echter slechts bij 4 van de 11 YSR-schalen een significant resultaat op: Delinquent gedrag, Agressief gedrag, de uit beide voorgaande schalen samengestelde schaal Externaliseren en de totale YSR-Probleemscore.

Tabel 3.2 Gemiddelde scores op de afzonderlijke YSR-schalen, naar woongemeente¹

YSR-schaal ²	TERUG	LICH	ANGST	INT	SOC	DENK	AAND	DELIN	AGRES	EXT	SOMPROB
Brunssum	3,3	3,2	6,2	12,3	2,5	2,0	5,3	3,7	8,4	12,2	40,4
Gulpen	3,2	3,1	4,6	10,6	2,1	1,6	5,2	3,4	6,1 *	9,5	34,5
Heerlen	3,3 *	3,1	5,8	11,9	2,4	1,8	5,2	3,8 *	7,9	11,7	39,1
Kerkrade	2,9	2,9	5,9	11,5	2,5 *	1,9	5,2	3,4	8,2	11,7	38,7
Landgraaf	2,9	3,0	5,4	11,2	1,9 *	1,9	5,1	3,4	7,4	10,8	36,7
Nuth	3,0	2,8	4,7	10,3	2,1	2,1	5,1	3,3	7,2	10,5	36,3
Onderbanken	2,7	2,6	5,8	10,7	2,2	1,5	4,3 *	3,0	7,7	10,7	35,9
Simpelveld	2,9	2,6	5,4	10,6	2,2	1,8	4,9	3,3	7,0	10,2	35,4
Vaals	3,1	3,1	5,4	11,3	2,2	1,8	5,0	3,9	9,1	13,1	38,6
Voerendaal	3,2	2,6	5,4	10,9	1,9	1,7	4,7	3,0	7,2	10,2	34,5
Wittern	2,5	2,3	4,2	8,9	2,0	1,1 *	4,0	2,7 *	5,7 *	8,4 **	27,9 **
TOTAAL	3,1	3,0	5,6	11,4	2,3	1,8	5,1	3,5	7,6	11,3	37,7

meervoudige variantie-analyse (seks, gemeente en interactie):

gemeente: p <	,16	,43	,53	,41	,06	,31	,26	,04	,00	,00	,03
interactie: p <	,20	,74	,19	,35	,89	,43	,24	,15	,34	,30	,20

schattingen na correctie voor verschillen in de verhouding jongens/meisjes

Brunssum	3,2	3,1	6,1	12,2	2,5	2,0	5,3	3,7	8,4	12,1	40,3
Gulpen	3,4	3,2	5,0	11,3	2,1	1,6	5,3	3,4	6,1	9,6	35,7
Heerlen	3,3	3,2	5,8	12,0	2,4	1,9	5,2	3,8	7,9	11,8	39,3
Kerkrade	2,9	2,9	5,8	11,3	2,6	2,0	5,2	3,4	8,3	11,8	38,7
Landgraaf	2,9	3,0	5,4	11,1	1,9	1,9	5,1	3,4	7,4	10,8	36,7
Nuth	3,0	2,8	4,8	10,4	2,1	2,1	5,1	3,3	7,2	10,6	36,6
Onderbanken	2,6	2,1	5,1	9,5	2,2	1,3	3,9	2,8	7,6	10,4	33,6
Simpelveld	2,9	2,6	5,4	10,6	2,2	1,8	4,9	3,2	7,0	10,2	35,5
Vaals	3,0	3,0	5,2	10,9	2,1	1,8	4,9	3,9	9,3	13,2	38,0
Voerendaal	3,2	2,6	5,5	11,0	1,9	1,7	4,8	3,0	7,2	10,2	34,8
Wittern	2,5	2,4	4,3	9,0	2,0	1,1	4,0	2,6	5,6	8,2	27,9
TOTAAL	3,1	3,0	5,6	11,4	2,3	1,8	5,1	3,5	7,8	11,3	37,7

¹ * wijst op een significant verschil tussen de leerlingen uit de betreffende gemeente en de overige leerlingen; * alpha=.05; ** alpha=.01 (variantie-analyse op seks, gemeente en interactie).

² TERUG=Teruggetrokken gedrag; LICH=Lichamelijke problemen; ANGST=Angstig/depressief gedrag; SOC=Socialle problemen; DENK=Problemen met gedachten; AAND=Aandachtsproblemen; DELIN=Delinquent gedrag; AGRES=Agressief gedrag; EXT=Externaliseren; SOMPROB=Totale YSR-score

Op elke afzonderlijke schaal is ook nagegaan of de gemiddelde score van de leerlingen uit elke afzonderlijke gemeente significant afweek van die van de overige leerlingen. Dit blijkt slechts in beperkte mate het geval te zijn. Leerlingen uit Gulpen scoren significant lager op schaal Agressief gedrag; leerlingen uit Heerlen scoren significant hoger op de schaal Delinquent gedrag en leerlingen uit Wittem scoren significant lager op de schalen Delinquent en Agressief gedrag. Dat zo weinig verschillen significant blijken komt waarschijnlijk door de grote spreiding binnen elke gemeente. Met andere woorden: weliswaar zijn er verschillen in de gemiddelde score, maar binnen elke afzonderlijke gemeente zijn er én leerlingen met een lage én leerlingen met een hoge score. Deze spreiding is zo groot dat de verschillen die er tussen de gemeenten bestaan, waarschijnlijk niet als stelselmatig kunnen worden beschouwd.

In tabel 3.3 staan de percentages leerlingen vermeld die op de afzonderlijke YSR-schalen een indicatie van potentieel ernstige problematiek kregen. Zoals in het eerste rapport beschreven, gaat het hier om leerlingen die een hogere score kregen dan in een normale, niet klinische groep te verwachten zou zijn. In de laatste kolom staat het totale percentage leerlingen met één of meer probleemindicaties vermeld. In grote lijnen komen die cijfers overeen met wat uit de voorgaande tabel bleek. Bij de leerlingen uit Wittem is bij slechts één op de 14 leerlingen mogelijk sprake van serieuze problematiek. Bij leerlingen uit Brunssum, Heerlen en Landgraaf is dat bij ongeveer een kwart van de leerlingen het geval. Dat geldt, ondanks een relatief lage gemiddelde probleemscore, ook voor de gemeenten Gulpen. Bij leerlingen uit Kerkrade is in 29% van de gevallen sprake van tenminste één potentieel serieus probleem. Bij de leerlingen uit Vaals is dat zelfs bij 35% het geval.

Tabel 3.3 Percentage leerlingen met een indicatie van een potentieel ernstig probleem op de YSR-schalen, naar woongemeente

YSR-schaal ¹	TERUG %	LICH %	ANGST %	SOC %	DENK %	AAND %	DELIN %	AGRES %	Totaal %
Brunssum	3	9	8	3	4	8	9	7	25
Gulpen	8	8	5	5	5	5	11	0	24
Heerlen	5	10	7	6	1	9	13	6	27
Kerkrade	2	7	6	7	4	8	10	6	29
Landgraaf	6	9	7	4	2	11	9	4	25
Nuth	2	3	3	3	2	3	8	0	17
Onderbanken	0	7	3	3	0	3	3	3	10
Simpelveld	3	6	9	5	3	9	9	5	20
Vaals	6	14	8	3	3	3	14	6	36
Voerendaal	1	4	1	0	3	6	4	4	14
Wittern	0	2	5	0	0	2	2	0	7
TOTAAL	4	8	7	5	3	8	10	5	25

schattingen na correctie voor verschillen in de verhouding jongens/meisjes

<i>Brunssum</i>	3	9	8	3	4	8	9	6	25
<i>Gulpen</i>	9	9	7	7	7	7	13	0	27
<i>Heerlen</i>	5	10	8	6	1	9	13	6	28
<i>Kerkrade</i>	3	7	6	7	4	8	10	6	29
<i>Landgraaf</i>	6	9	4	4	2	11	9	4	25
<i>Nuth</i>	2	3	3	3	2	3	8	0	17
<i>Onderbanken</i>	0	5	3	3	0	3	3	3	8
<i>Simpelveld</i>	3	6	9	5	3	9	9	5	19
<i>Vaals</i>	5	14	7	3	3	3	13	6	35
<i>Voerendaal</i>	1	4	2	0	3	6	5	4	14
<i>Wittern</i>	0	3	5	0	0	3	2	0	8

¹ TERUG=Teruggetrokken gedrag; LICH=Lichamelijke problemen; ANGST=Angstig/depressief gedrag; SOC=Sociale problemen; DENK=Problemen met gedachten; AAND=Aandachtsproblemen; DELIN=Delinquent gedrag; AGRES=Agressief gedrag; EXT=Externaliseren; SOMPROB=Totale YSR-score

3.4 Ervaren problemen

In tabel 3.4 staan de gemiddelde scores op de afzonderlijke schalen van de vragenlijst naar ervaren Problematiek. In variantieanalyses op het effect van gemeente, sekse en de interactie tussen beide blijkt de indeling naar gemeente geen enkel significant effect te sorteren.

In tabel 3.5 staan de percentages leerlingen die op de verschillende VEPP-schalen tot de categorie hoogstscorenden behoorden. Anders dan bij de YSR zijn de verschillen tussen de afzonderlijke gemeenten hier slechts marginaal te noemen.

Tabel 3.4 Gemiddelde scores op de afzonderlijke VEPP-schalen, naar woongemeente¹

VEPP-schaal	ZICHZELF	LEREN	THUIS	SCHOOL	TOTAAL
Brunssum	2,1	1,9	0,9	0,3	5,2
Gulpen	1,8	1,8	0,7	0,3	4,6
Heerlen	2,2	2,0	0,8	0,4	5,4 *
Kerkrade	2,2	1,8	0,7	0,3	5,0
Landgraaf	2,0	1,8	0,6	0,4	4,7
Nuth	2,0	2,1	0,4	0,4	4,9
Onderbanken	2,5	1,7	0,9	0,4	5,4
Simpelveld	2,2	2,1	0,6	0,3	5,1
Vaals	1,8	2,2	0,8	0,5	5,3
Voerendaal	2,0	2,0	0,5	0,3	4,9
Wittem	1,8	1,5 *	0,6	0,2	4,0 **
TOTAAL	2,1	1,9	0,7	0,4	5,1
meervoudige variantie-analyse (sekse, gemeente en interactie):					
gemeente: p <	,42	,19	,43	,54	,38
interactie: p <	,36	,08	,14	,31	,10
schattingen na correctie voor verschillen in de verhouding jongens/meisjes					
Brunssum	2,1	1,9	,9	,3	5,1
Gulpen	1,9	1,8	,8	,3	4,8
Heerlen	2,2	2,0	,8	,4	5,4
Kerkrade	2,2	1,8	,6	,3	5,0
Landgraaf	2,0	1,8	,6	,4	4,1
Nuth	2,0	2,1	,5	,4	4,9
Onderbanken	2,4	1,7	,8	,4	5,3
Simpelveld	2,2	2,1	,6	,3	5,2
Vaals	1,8	2,2	,7	,5	5,2
Voerendaal	2,1	2,0	,5	,3	4,9
Wittem	1,8	1,4	,6	,2	4,0

¹ * wijst op een significant verschil tussen de leerlingen uit de betreffende gemeente en de overige leerlingen; * alpha=.05; ** alpha=.01 (variantie-analyse op sekse, gemeente en interactie).

Tabel 3.5 Percentage leerlingen behorend tot de hoogst scorenden op de VEPP-schalen, naar woongemeente

VEPP-schaal	ZICHZELF %	LEREN %	THUIS %	SCHOOL %	TOTAAL %
Brunssum	6	2	11	6	17
Gulpen	0	3	8	11	19
Heerlen	6	7	7	10	22
Kerkrade	7	3	4	10	20
Landgraaf	7	4	5	10	20
Nuth	5	2	5	7	15
Onderbanken	7	3	10	10	21
Simpelveld	9	8	5	8	17
Vaals	3	6	8	14	22
Voerendaal	3	3	4	10	12
Wittem	2	5	7	2	14
TOTAAL	6	5	7	8	19

schattingen na correctie voor verschillen in de verhouding jongens/meisjes

Brunssum	6	2	11	6	17
Gulpen	0	2	9	13	20
Heerlen	6	7	7	10	22
Kerkrade	7	3	4	10	20
Landgraaf	7	4	5	10	20
Nuth	5	2	5	7	15
Onderbanken	5	3	8	10	18
Simpelveld	9	7	5	7	17
Vaals	3	5	7	13	20
Voerendaal	3	3	4	10	12
Wittem	3	4	8	3	14

Tabel 3.6 Percentage leerlingen dat tenminste ooit heeft gehoord van diverse voorzieningen in de regio, naar woongemeente

	Adjeu	M.W.	JEM	JES	GGD	JGZ	CAD	Elmar	Kinder Jeugd telefoon	RIAGG	Kinder Jeugd Psych.	St. Jeugd bel.	Bur. Vertr. Arts	gemidd. aantal waarvan gehoord
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	n
Brunssum	14	83	13	11	93	93	52	23	97	36	75	31	28	6,5 (6,5)
Gulpen	8	69	8	8	89	89	67	8	94	53	83	25	49	6,5 (6,7)
Heerlen	13	79	16	9	99	85	59	13	92	47	80	34	35	6,6 (6,6)
Kerkrade	7	92	21	7	95	82	50	11	94	38	68	29	32	6,1 (6,1)*
Landgraaf	8	73	11	9	98	82	52	11	93	33	74	28	36	6,1 (6,1)*
Nuth	7	83	5	7	100	90	64	5	93	37	86	36	61	6,8 (6,8)
Onderbanken	7	77	7	7	77	87	27	13	90	37	53	17	23	5,1 (4,9)*
Simpelveld	12	70	13	7	97	87	51	15	96	31	84	28	47	6,4 (6,4)
Vaals	11	67	11	3	81	72	53	6	97	50	75	28	42	5,9 (6,0)
Voerendaal	7	85	19	12	100	88	68	16	97	43	88	28	47	7,0 (7,0)*
Wittem	9	67	16	7	95	93	53	9	93	49	84	21	39	6,3 (6,3)
totaal	10	78	15	9	96	86	53	13	94	41	77	30	37	6,4 (6,4)

* markeert een significant verschil tussen de leerlingen uit de betreffende gemeente en de overige leerlingen (variantie-analyse op gemeente, sekse en interactie); in cursief: de schatting na correctie voor verschillen in de verhouding tussen jongens en meisjes.

3.5 Bekendheid en contacten met voorzieningen in de regio

In tabel 3.6 staat voor een aantal voorzieningen in de regio aangegeven hoeveel procent van de leerlingen daarvan wel eens heeft gehoord. In de laatste kolom staat het gemiddelde aantal voorzieningen aangegeven waarvan de leerlingen hebben gehoord. Gemiddeld hebben de leerlingen van iets meer dan de helft van de instellingen die werden genoemd tenminste ooit gehoord. De leerlingen in Kerkrade en Landgraaf, maar vooral die uit Onderbanken zijn gemiddeld wat minder bekend met instellingen in de omgeving. De leerlingen uit Voerendaal en Nuth scoren wat beter. De schatting -na weging voor verschillen in onderwijssoort tussen de afzonderlijke gemeenten-brengt in dit beeld weinig verandering.

In het onderzoek werd ook gevraagd met welke van de genoemde instellingen men de afgelopen 5 jaar contact heeft gehad. De gegevens voor de afzonderlijke gemeenten staan weergegeven in tabel 3.7. Met uitzondering van de JGZ en de GGD heeft elke instelling slechts met een kleine minderheid contact gehad. Per leerling is vastgesteld met hoeveel instellingen hij of zij contact heeft gehad (laatste kolom). Daarbij zijn contacten met de JGZ en de GGD niet meegeteld omdat deze instellingen de populatie in principe actief en collectief benaderen. Voor het totaal ligt dat op 0,14. Dat betekent dat er bij een willekeurige leerlingen een kans van één op zeven bestaat dat hij of zij contact heeft gehad met een instelling. Tussen de gemeenten zijn wel wat verschillen, maar deze zijn geen van alle significant.

Tabel 3.7 Percentage leerlingen dat de afgelopen 5 jaar contact heeft gehad met diverse voorzieningen in de regio, naar woongemeente

	Adjeu	M.W.	JEM	JES	GGD	JGZ	CAD	Elmar	Kinder Jeugd telefoon	RIAGG	Bur. Arts	ST. Jeugd bel.	Kind. Jeugd Psych.	gem. aantal cont. ¹
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	n
Brunssum	2	5			31	35	1	3	3	4		2	1	.2 (.2)
Gulpen		5			11	21				5			3	.1 (.1)
Heerlen	1	3			50	21	1	3	3	4		1	1	.2 (.1)
Kerkrade	1	3	1	1	40	27	1	1	2	3	1	1	1	.1 (.1)
Landgraaf		4			48	23	1		3	3			1	.1 (.1)
Nuth				2	59	13			2	2			1	.0 (.0)
Onderbanken					27	23								.0 (.0)
Simpelveld		6			41	18			3	2				.1 (.1)
Vaals		6			25	11			6	3		3	2	.2 (.1)
Voerendaal		4			70	19			3	1				.1 (.1)
Wittem		2			26	23			5		5	2	3	.1 (.1)
totaal	1	4	0	0	44	23	0	1	3	3	0	1	1	.1 (.1)

¹ In dit gemiddelde zijn JGZ en GGD niet meegeteld; toetsing (variantie-analyse op gemeente, sekse en interactie) van verschillen tussen gemeenten: p = .413; in cursief: de schatting na correctie voor verschillen in de verhouding tussen jongens en meisjes.

3.6 Problemen waarover men zou willen praten

In de vragenlijst werd gevraagd of men op dat moment een probleem had waarover men met iemand zou willen praten. In tabel 3.9 staan de antwoorden uitgesplitst voor de afzonderlijke gemeenten. In totaal zegt 16% dat zij op dat moment een probleem hadden waarover zij met iemand zouden willen praten. In de meeste gemeenten ligt het percentage dan ook rond de 16%; de gemeenten die in dit opzicht afwijken, hebben alle relatief weinig leerlingen en de verschillen blijken dan ook niet significant; dit met uitzondering van de gemeente Gulpen. In alle gemeenten ligt het percentage meisjes dat graag met iemand over een probleem zou willen praten hoger dan bij de jongens.

Tabel 3.8 Percentage leerlingen met een probleem waarover men met iemand zou willen praten, naar woongemeente

	totaal ¹ %		jongens %	meisjes %
Brunssum	17	(17)	9	25
Gulpen	3	(4)		7
Heerlen	17	(18)	10	25
Kerkrade	14	(14)	12	16
Landgraaf	16	(16)	12	20
Nuth	17	(16)		31
Onderbanken	10	(9)		16
Simpelveld	11	(11)	7	15
Vaals	17	(15)		29
Voerendaal	18	(17)	8	27
Wittern	18	(19)	10	26
totaal	16	(16)	9	22

¹ In cursief het geschatte percentage na correctie voor verschillen in de verhouding tussen jongens en meisjes

3.7 Samenvatting

In dit hoofdstuk werd nagegaan in hoeverre leerlingen afkomstig uit verschillende gemeenten in de regio zich van elkaar onderscheiden. Daarbij werd gelet op het voorkomen van probleemgedrag, ervaren problemen, bekendheid met voorzieningen, contacten met voorzieningen in het verleden en behoefte om met iemand over een probleem te praten. In zijn algemeenheid kan geconcludeerd worden dat de leerlingen uit de verschillende gemeenten sterke overeenkomsten vertonen, op vrijwel alle genoemde punten. De leerlingen uit de gemeente Brunssum, Heerlen, Kerkrade en

Vaals geven op de YSR wat meer blijk van probleemgedrag; de leerlingen uit de gemeente Wittem minder. In de laatste gemeente worden, net als in de gemeente Voerendaal en Onderbanken wat minder leerlingen met een of meer indicaties van een potentieel ernstig probleem gevonden. Met name in de gemeente Vaals zijn dat er wat meer.

Op de vragenlijst naar Ervaren Psychosociale Problematiek worden geen belangrijke verschillen tussen gemeenten geworden.

De leerlingen uit de gemeenten Voerendaal, Nuth en Heerlen zijn gemiddeld wat meer bekend met bestaande voorzieningen dan de overige leerlingen; die uit Onderbanken wat minder bekend. De verschillen zijn weliswaar significant maar tamelijk klein. Contacten met instellingen in de regio in de afgelopen 5 jaar variëren wel wat tussen de verschillende gemeenten, maar de verschillen zijn statistisch niet significant. Gemiddeld zegt zo'n 16% op dat moment een probleem te hebben waarover men graag met iemand zou willen praten; de verschillen tussen de gemeenten zijn gering, met als enige mogelijke uitzondering de gemeente Gulpen, waar slechts 3% van de leerlingen de behoefte uit aan een gesprek over een probleem.

DEEL II

Verschillen tussen buurten; Gulpen en Kerkrade

4. DE SAMENSTELLING VAN DE ONDERZOEKSGROEP IN GULPEN EN KERKRADE

4.1 Inleiding

In dit deel zullen de verzamelde gegevens gepresenteerd worden op buurtniveau. Overeenkomstig de onderzoeksopdracht zal deze analyse zich beperken tot de gemeenten Gulpen en Kerkrade. En met name ten aanzien van de gemeente Gulpen, zal de vraag aan de orde komen in hoeverre een analyse op het niveau van de afzonderlijke buurten haalbaar is. In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de samenstelling van de onderzoeksgroep in de verschillende buurten van de gemeenten Gulpen (paragraaf 5.2) en Kerkrade (paragraaf 5.3).

In het volgende hoofdstuk worden inhoudelijke resultaten beschreven.

4.2 De gemeente Gulpen

De gemeente Gulpen telt een vijftal woonkernen, die in het kader van het op te zetten Buurtkenmerkensysteem als 'buurt' beschouwd worden. Drie van deze 5 woonkernen zijn, in termen van inwonersaantallen erg klein (vgl de gegevens in tabel 4.1, gebaseerd op een ruwe schatting van de GGD Oostelijk Zuid-Limburg). Deze kleine woonkernen tellen natuurlijk slechts een erg beperkt aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs. Bij de opzet van het onderzoek werd daarom verondersteld dat de aantallen leerlingen die in het kader van het onderzoek benaderd zouden worden te gering zouden zijn om gefundeerde uitspraken over verschillen in psychische problematiek in de verschillende Gulpense buurten te rechtvaardigen.

In tabel 4.1 staan ook de aantallen leerlingen uit de verschillende Gulpense buurten die aan het onderzoek hebben meegewerkt. Het totaal aantal leerlingen uit de gemeente Gulpen dat aan het onderzoek heeft meegewerkt komt overeen met wat bij de onderzoeksopzet werd verwacht; verwacht werden 37 leerlingen; meegedaan hebben 38 leerlingen. De proportie van de verschillende woonkernen komt in grote lijnen overeen met die in de populatie. De afwijkingen (m.n. in Wylre en Reymerstok) kunnen gemakkelijk verklaard worden door verschillen in bevolkingssamenstelling en -met deze geringe aantallen- uit toevalsfluctuaties. Uit de kernen Reymerstok, Elkenrade en

Ingber hebben echter slechts, 7, resp. 1 en 2 leerlingen meegedaan. Het zal duidelijk zijn dat met deze aantallen moeilijk uitspraken gedaan kunnen worden over verschillen in psychische problematiek in de verschillende woonkernen. Dit geldt te meer omdat de verdelingen naar sekse en onderwijssoort in de verschillende woonkernen forse verschillen vertonen. Zo gaat van de leerlingen in de kern Gulpen 12 naar IBO/LBO; in Wylre is dat 18% en in de overige kernen ligt dat percentage op 50%.

Tabel 4.1 Respondenten uit de gemeente Gulpen, naar te onderscheiden buurten

	populatie ¹		respondenten		jongens	meisjes	IBO	LBO	MAVO	HAVO	VWO
	n	%	n	%	%	%	%	%	%	%	%
1. Gulpen	3000	41	17	45	71	30	12		47	18	24
2. Wylre	3300	45	11	29	50	50	9	9	46	9	27
3. Reymerstok	600	8	7	18							
4. Elkenrade	110	2	1	3							
5. Ingber	290	4	2	5							
totaal 3,4,5	1000	14	10	26	50	50	30	20	20	20	10
Totaal	7300		38		60	40	16	8	40	16	21

¹ Volgens een ruwe schatting van de GGD Oostelijk Zuid-Limburg

Bij wijze van exploratie zijn de gemiddelde somscores (voor Internaliseren, Externaliseren, de totale YSR-Probleemscore en de somscore op de VEPP) berekend voor Gulpen-kern, Wylre en de overige kernen samen. Daarbij bleken er aanzienlijke verschillen te bestaan tussen deze groepen. Deze worden in de overzichtstabel 4.2 gepresenteerd, met de kanttekening dat de betreffende cijfers uitsluitend gezien moeten worden als een indicatie van potentiële verschillen en dat zij vooralsnog niet gegeneraliseerd kunnen worden naar de totale leerlingpopulatie.

Tabel 4.2 Indicaties van potentiële verschillen in psychische problematiek tussen leerlingen uit Gulpen kern, Wylre en de overige Gulpense woonkernen

		Inter- naliseren	Exter- naliseren	Somscore YSR-problemen	Somscore VEPP
Gulpen		12,8	11,9	42,6	,48
	jongens	8,4	10,3	32,6	,33
	meisjes	23,2	15,8	66,6	,80
Wylre		8,9	7,1	27,4	,10
	jongens	4,8	6,8	20,2	,20
	meisjes	13,0	7,4	34,6	,00
rest		8,6	7,8	27,8	,30
	jongens	9,6	9,2	34,8	,20
	meisjes	7,6	6,4	20,8	,40
significantie		0,27	0,02	0,05	0,18

Op alle somscores die in de tabel worden gepresenteerd lopen de gemiddelden fors uiteen. Met de geringe aantallen in de verschillende groepen, blijkt er echter slechts een verschil significant (Externaliseren, d.w.z. de combinatie van Delinquent en Agressief gedrag) en een verschil benadert significantie (Somscore YSR). Bekijken we de gegevens voor jongens en meisjes afzonderlijk, dan blijken zij tussen de seksen nog al te variëren. In Gulpen kern hebben met name de meisjes een relatief hoge score op Externaliseren. Bij de jongens is het verschil veel minder groot. Uit tabel 4.1 bleek dat er in Gulpen-kern relatief weinig meisjes aan het onderzoek hebben meegedaan. Mogelijk gaat het bij deze meisjes om een tamelijk specifieke groep.

Met andere woorden: de beschikbare gegevens sluiten niet uit dat er verschillen zijn tussen de verschillende woonkernen, waarbij de leerlingen uit Gulpen kern wat meer blijken te geven van probleemgedrag en ervaren problematiek. De gegevens zijn echter, conform de verwachtingen bij de opzet van het onderzoek, onvoldoende om dat met enige zekerheid te kunnen stellen.

4.3 De gemeente Kerkrade

In totaal hebben 217 leerlingen uit Kerkrade aan het onderzoek meegewerkt. De buurtindeling in Kerkrade telt 18 buurten, verspreid over 3 stadsdelen: Kerkrade-West, Kerkrade-Oost en Kerkrade-Noord. Van de 217 leerlingen uit Kerkrade hebben er 15 niet ingevuld in welke buurt zij wonen. Van de overige 212 leerlingen staat in tabel 4.3 staat weergegeven welk deel in de verschillende buurten en stadsdelen wonen.

Van deze respondenten komt 39% uit Kerkrade West; 28% uit Kerkrade Oost en 33% uit Kerkrade Noord. Vergelijken we dit met de verdeling van de gehele bevolking dan zien we in Kerkrade Oost een vrij grote afwijking. Dat komt vooral door een relatief gering aantal respondenten in de buurten Erenstein, Nulland en Rolduckerveld. De reden daarvan is niet geheel duidelijk. Uitgaande van de veronderstelling dat de steekproef in zijn geheel representatief is, kunnen factoren als vergrijzing en een afwijkende gezinssamenstelling in dit stadsdeel een rol spelen.

Op het niveau van de afzonderlijke buurten zien we vrij grote afwijkingen van de onderzoeksgroep ten opzichte van de populatie. Daarin kunnen verschillende factoren een rol spelen, zoals, opnieuw, een andere samenstelling van de bevolking in de betreffende buurten. Mogelijk echter gaat het ook om te kleine eenheden om met een onderzoeksopzet als deze een steekproef te trekken die voor relatief kleine buurten een betrouwbaar beeld geeft. Bij de opzet van dit onderzoek is gesteld dat een buurtbevolking van minimaal 4.000 noodzakelijk zou zijn om van de betreffende buurt een betrouwbaar beeld te kunnen schetsen. Die buurten van tenminste 4.000 inwoners blijken inderdaad redelijk in verhouding tot de populatie vertegenwoordigd te zijn, met uitzondering van de Nulland, 8% in de populatie en slechts 4% van de totale onderzoeksgroep.

Tabel 4.3 De samenstelling van de onderzoeksgroep uit Kerkrade naar buurt en stadsdeel

	populatie ¹		respondenten		jongens %	meisjes %	IBO %	LBO %	MAVO %	HAVO %	VWO %
	n	%	n	%							
Kerkrade West	17516	33	79	539	41	59	9	21	5	52	12
Spekholzerheide	3474	7	25	12	28	72	16	16	4	44	20
Heilust	3518	7	14	7	62	39	7	43	7	36	7
Terwinselen	4379	8	24	12	38	63	8	13	4	63	13
Kaalheide	3224	6	9	4	67	33	0	33	11	56	0
Gracht	2868	5	7	3	29	71	0	14	0	71	14
Verspreide huizen	53	0	0	0							
Kerkrade Oost	21292	40	58	28	43	56	3	21	19	26	31
Centrum	4045	8	16	8	47	53	0	19	0	31	50
Erenstein	2049	4	0	0							
Rolduckerveld	3716	7	1	0	100	0	0	0	100	0	0
Holz	2382	4	9	4	25	75	0	11	33	22	33
Nulland	4265	8	8	4	50	50	0	13	38	38	13
Bleijerheide	4835	9	24	12	42	58	8	29	17	21	25
Kerkrade Noord	14186	27	68	33	44	56	10	22	18	15	35
Eygelshoven kom	2292	4	27	13	33	67	11	19	11	7	52
Hopel	2564	5	0	0							
Waubacherveld	1135	2	3	2	33	67	0	0	33	33	33
Vink	2394	5	1	0	0	100	0	0	0	0	100
Chevremont	3476	7	24	12	62	38	13	25	21	21	21
Haanrade	2325	4	13	6	39	62	8	31	23	15	23
totaal	52994		205		43	57	8	21	13	32	25

De samenstelling van de onderzoeksgroep naar sekse varieert ook sterk tussen de verschillende buurten. Uitgaande van de veronderstelling dat het percentage jongens en meisjes in de verschillende buurten en stadsdelen min of meer gelijk is, moet dit aan afwijkingen in de steekproef toegeschreven worden. Ook de samenstelling naar onderwijssoort varieert sterk. Dit kan heel goed samenhangen met verschillen in sociaal economisch niveau in de verschillende buurten.

Bovenstaande kan niet anders dan tot de conclusie leiden dat een presentatie van de gegevens op het niveau van alle afzonderlijke buurten weinig zinvol is. Daarom worden in het vervolg van dit hoofdstuk de gegevens gepresenteerd voor de onderscheiden stadsdelen en voor de buurten met meer dan 20 leerlingen in de onderzoeksgroep. Buurten met minder leerlingen zullen, per stadsdeel gecombineerd worden in een groep 'overige buurten'.

Voor de verschillen tussen buurten in samenstelling naar sekse zal gecorrigeerd worden door middel van weging, op een wijze die vergelijkbaar is met die in hoofdstuk 4 van dit rapport. De samenstelling van het hypothetische bestand waarmee de schattingen zijn gemaakt, staat weer gegeven in tabel 4.4

Tabel 4.4 De samenstelling van de naar sekse en gemeente gewogen onderzoeksgroep uit Kerkrade naar buurt en stadsdeel

	respondenten n	jongens %	meisjes %	IBO %	LBO %	MAVO %	HAVO %	VWO %
Kerkrade West	78	43	57	8	20	6	54	13
Spekholzerheide	25	43	57	13	16	6	47	19
Terwindselen	24	43	57	8	12	4	64	12
overige buurten	29	43	57	4	29	7	52	7
Kerkrade Oost	56	43	57	4	20	20	27	30
Bleijerheide	24	43	57	8	29	17	21	25
overige buurten	32	43	57	0	13	22	32	34
Kerkrade Noord	68	43	57	12	21	16	13	38
Eygelshoven kom	27	43	57	13	16	10	6	56
Chevremont	24	43	57	16	24	18	18	25
overige buurten	17	43	57	5	25	23	18	30
totaal	202	43	57	8	20	13	33	26

Door de wegingsprocedure is de verhouding tussen jongens en meisjes in dit hypothetische bestand in alle onderscheiden buurten gelijk getrokken. De verschillen in onderwijssoort zijn gebleven.

In het volgende hoofdstuk zullen de gegevens gepresenteerd worden voor de in tabel 4.4 aangegeven buurten. Stelselmatig zullen de werkelijk gevonden resultaten worden gepresenteerd, alsmede de schattingen van de werkelijke situatie, op basis van de aangegeven weging. Deze geschatte cijfers zullen telkens cursief worden weergegeven.

De aantallen respondenten in de afzonderlijke buurten zijn te laag om bij de verzamelde gegevens een serieuze toetsing te kunnen uitvoeren. Dat zal dan ook niet gebeuren. Wel zullen de verschillen tussen de onderscheiden stadsdelen worden getoetst. Toetsing op gewogen gegevens leidt tot vertekening van de resultaten. Daarom wordt op de ongewogen resultaten getoetst. Om daarbij te controleren voor de verschillen in samenstelling naar sekse worden de effecten van stadsdeel, sekse en de interactie tussen deze variabelen gelijktijdig getoetst. In de tabellen worden alleen de resultaten van de toetsing van het effect van stadsdeel en de interactie tussen stadsdeel en sekse vermeld.

5. PSYCHISCHE PROBLEMEN IN DE VERSCHILLENDE DELEN VAN DE GEMEENTE KERKRADE

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op verschillen in problemen tussen de verschillende delen van de gemeente Kerkrade. De gegevens zullen daarbij in principe worden bekeken op het niveau van drie stadsdelen (Kerkrade West, Kerkrade Oost en Kerkrade Noord). Voorzover mogelijk zullen ook verschillen tussen de buurten binnen die stadsdelen worden bekeken.

5.2 Gedragsproblemen in de verschillende delen in de gemeente Kerkrade

In deze paragraaf komen de gedragsproblemen zoals gemeten met de YSR aan de orde. Tabel 5.1 bevat een overzicht van de gemiddelde somscores op de verschillende YSR-schalen in de onderscheiden buurten.

Op de Totale probleemscore (laatste kolom) is sprake van duidelijke en significante verschillen tussen de afzonderlijke stadsdelen in Kerkrade. Uitgaande van deze score is er bij de leerlingen in Kerkrade West duidelijk meer sprake van problemen dan bij de leerlingen in de andere stadsdelen. Dat zelfde geldt voor de andere schalen waar significante verschillen tussen de afzonderlijke stadsdelen bestaan: Sociale problemen, Aandachtsproblemen en Agressief gedrag. Op de schaal Delinquent gedrag, waarop ook de leerlingen uit Kerkrade Noord relatief hoog scoren, en in mindere mate ook op de schaal Problemen met gedachten, is hun positie minder uitzonderlijk.

De hogere score van de leerlingen uit Kerkrade West geldt echter niet voor de leerlingen uit Terwindsen, die gemiddeld zelfs nog iets onder het totale gemiddelde in Kerkrade scoren. Leerlingen uit Spekholzerheide, maar nog sterker die uit de overige buurten in Kerkrade West scoren echter op de meeste YSR-schalen hoger dan de leerlingen uit de andere buurten.

Wat betreft de andere buurten, hebben de leerlingen uit Chevremont een relatief hoge Totale probleemscore. Die hangt voornamelijk samen met relatief veel problemen op de schalen Teruggetrokken gedrag, Angstig/depressief gedrag, Sociale problemen, Aandachtsproblemen en Agressief

gedrag. Bij toetsing van de verschillen tussen de leerlingen uit Chevremont en de overige leerlingen, bleek echter geen van de verschillen significant.

Alle interactie-effecten (stadsdeel gecombineerd met sekse) blijken niet significant, hetgeen betekent dat de relatief gunstige of ongunstige scores binnen bepaalde wijken, voor jongens en meisjes in gelijke mate gelden.

Tabel 5.1 Gemiddelde scores op de afzonderlijke YSR-schalen, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

YSR-schaal ²	TERUG	LICH	ANGST	INT	SOC	DENK	AAND	DELIN	AGRES	EXT	SOMPROB
Kerkrade West	3,4*	3,3	6,7	13,0	3,1*	2,1	5,9*	3,5	9,7*	13,2*	43,7*
Spekholzerheide	3,9	4,3	7,5	15,2	3,7*	2,3	5,6	3,6	10,4*	14,0	47,6
Terwindselen	2,8	2,8	5,0	10,3	3,3	2,2	5,1	2,8	8,3	11,1	35,8
overige buurten	3,4	2,8	7,3*	13,3	3,4*	2,0	6,7*	4,1	10,2*	14,3*	47,0*
Kerkrade Oost	2,5	2,8	5,3	10,4	1,8*	1,6	4,6*	2,9	8,2	10,2	34,0*
Bleijerheide	2,6	3,2	5,2	10,6	1,8	1,6	4,4	3,3	7,0	10,4	33,8
overige buurten	2,5	2,5	5,4	10,2	1,9	1,7	4,7	2,6	7,4	10,0	34,2
Kerkrade Noord	2,9	2,5	5,6	10,7	2,5	1,9	5,2	3,6	7,8	11,4	37,6
Eygelshoven kom	2,8	3,0	5,3	11,0	2,3	1,7	4,9	3,4	7,0	10,4	36,3
Chevremont	3,5	2,0	6,6	11,6	3,3	2,0	5,5	3,4	8,4	11,8	39,8
overige buurten	2,1	2,6	4,5	9,1	1,7	2,1	5,1	3,9	8,2	12,1	36,5
totaal	3,0	2,9	5,9	11,5	2,6	1,9	5,3	3,4	8,4	11,7	39,0

meervoudige variantie-analyse (sekse, stadsdeel en interactie):

stadsdeel: p	,08	,34	,35	,15	,01	,36	,04	,35	,02	,04	,03
interactie: p	,73	,25	,14	,28	,37	,96	,68	,44	,84	,67	,53

een * markeert een significant effect (alpha=.05) bij toetsing van de betreffende buurt/stadsdeel ten opzichte van de rest (variantie-analyse, buurt/stadsdeel, sekse en interactie)

schatting na correctie voor verschillen in sekse

Kerkrade West	,34	3,2	6,6	12,8	3,3	2,1	5,9	3,5	9,8	13,4	43,9
Spekholzerheide	3,8	4,0	6,9	14,3	3,9	2,2	5,4	3,5	10,6	14,1	46,6
Terwindselen	2,7	2,7	4,9	10,1	2,2	2,2	5,1	2,8	8,4	11,2	35,8
overige buurten	3,5	3,0	7,7	13,8	3,5	2,0	6,9	4,2	10,3	14,5	48,2
Kerkrade Oost	2,5	2,8	5,3	10,3	1,8	1,6	4,6	2,9	7,2	10,2	34,0
Bleijerheide	2,6	3,2	5,2	10,6	1,8	1,6	4,4	3,3	7,1	10,4	33,7
overige buurten	2,5	2,5	5,4	10,1	1,9	1,7	4,7	2,6	7,3	10,0	34,2
Kerkrade Noord	2,8	2,6	5,3	10,4	2,4	1,9	5,1	3,6	7,9	11,5	37,0
Eygelshoven kom	2,6	3,0	5,1	10,5	2,3	1,7	4,8	3,4	7,0	10,4	35,4
Chevremont	3,4	2,1	6,1	11,1	2,9	1,9	5,4	3,5	8,6	12,1	38,7
overige buurten	2,1	2,6	4,5	9,1	1,8	2,1	5,1	4,1	8,3	12,4	36,9

¹ TERUG=Teruggetrokken gedrag; LICH=Lichamelijke problemen; ANGST=Angstig/depressief gedrag; SOC=Socialle problemen; DENK=Problemen met gedachten; AAND=Aandachtsproblemen; DELIN=Delinquent gedrag; AGRES=Agressief gedrag; EXT=Externaliseren; SOMPROB=Totale YSR-score

In tabel 5.2 staan de percentages leerlingen die op tenminste één van de YSR-schalen een indicatie van een potentieel ernstig probleem kregen. Deze tabel bevestigt de moeilijke positie van de leerlingen in Kerkrade West in psychisch opzicht, voorzover het niet Terwinselen betreft. Van de leerlingen in Spekholzerheide krijgt 50% tenminste één YSR-indicatie van een serieus probleemgebied. Van de leerlingen uit de overige buurten in Kerkrade West is dat bij ongeveer twee op de vijf leerlingen het geval. Bij de leerlingen uit Chevremont zijn, ondanks de relatief hoge gemiddelde probleemscores, de individuele probleemscores niet zo hoog dat zij vaker tot een indicatie van serieuze problemen leiden.

Tabel 5.2 Percentage leerlingen met een indicatie van een potentieel ernstig probleem op de YSR-schalen, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

YSR-schaal ¹	TERUG %	LICH %	ANGST %	SOC %	DENK %	AAND %	DELIN %	AGRES %	Totaal %
Kerkrade West	5	11	6	11	4	8	9	8	36
Spekholzerheide	8	16	8	16	8	0	12	12	48
Terwinselen	4	4	0	4	4	4	0	0	17
overige buurten	3	4	10	4	0	17	14	10	41
Kerkrade Oost	0	7	5	0	4	5	9	9	23
Bleijerheide	0	8	8	0	4	4	17	8	25
overige buurten	0	6	3	0	3	6	3	9	22
Kerkrade Noord	1	3	6	6	4	12	10	3	24
Eygelshoven kom	0	8	0	0	4	11	11	0	23
Chevremont	4	0	17	17	4	17	12	8	30
overige buurten	0	0	0	0	6	6	6	0	18
totaal	2	7	6	6	4	8	9	6	28

schatting na correctie voor verschillen in sekse

Kerkrade West	5	11	6	13	3	9	8	9	36
Spekholzerheide	9	16	6	18	6	0	10	15	50
Terwinselen	4	4	0	4	5	4	0	0	16
overige buurten	3	12	10	16	0	20	14	11	41
Kerkrade Oost	0	7	5	0	4	5	9	9	23
Bleijerheide	0	8	8	0	4	4	17	8	25
overige buurten	0	6	3	0	3	6	3	10	22
Kerkrade Noord	1	3	4	5	4	11	11	3	23
Eygelshoven kom	0	7	0	0	3	12	10	0	22
Chevremont	3	0	11	15	3	15	16	9	30
overige buurten	0	0	0	0	5	5	5	0	15

¹ TERUG=Teruggetrokken gedrag; LICH=Lichamelijke problemen; ANGST=Angstig/depressief gedrag; SOC=Socialle problemen; DENK=Problemen met gedachten; AAND=Aandachtsproblemen; DELIN=Delinquent gedrag; AGRES=Agressief gedrag; EXT=Externaliseren; SOMPROB=Totale YSR-score

5.3 Ervaren problemen bij leerlingen in de onderscheiden delen van de gemeente Kerkrade

In tabel 5.3 staan de gemiddelde scores op de schalen van de Vragenlijst naar Ervaren Problematiek.

Tabel 5.3 Gemiddelde scores op de afzonderlijke VEPP-schalen, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

VEPP-schaal	Problemen met Zichzelf	Leren	Thuis	School	Somscore
Kerkrade West	2,5	1,8	,6	,3	5,2
Spekholzerheide	2,6	1,8	,9	,6	5,8
Terwinselen	2,1	1,8	,2*	,2	4,3
overige buurten	2,7	1,8	,7	,2	5,4
Kerkrade Oost	2,1	1,8	,6	,2	4,7
Bleijerheide	2,1	1,6	,6	,3	4,7
overige buurten	2,1	1,9	,5	,2	4,8
Kerkrade Noord	2,1	1,9	,7	,4	5,1
Eygelshoven kom	1,9	1,6	,7	,4	4,7
Chevremont	2,7	2,3	,7	,6	6,3
overige buurten	1,4*	1,8	,8	,2	4,2
totaal	2,2	1,8	,6	,2	5,1

meervoudige variantie-analyse (seks, stadsdeel en interactie):

stadsdeel:	p=	,19	,73	,71	,44	,70
interactie:	p=	,23	,62	,66	,25	,42

een * markeert een significant effect ($\alpha=0,05$) bij toetsing van de betreffende buurt/stadsdeel ten opzichte van de rest (variantie-analyse, buurt/stadsdeel, seks en interactie)

schatting na correctie voor verschillen in seks

Kerkrade West	2,4	1,8	,5	,3	5,5
Spekholzerheide	2,6	1,8	,8	,5	5,7
Terwinselen	2,1	1,7	,2	,2	4,2
overige buurten	2,6	1,8	,7	,2	5,4
Kerkrade Oost	2,1	1,8	,6	,2	4,7
Bleijerheide	2,1	1,6	,6	,3	4,7
overige buurten	2,1	1,9	,5	,2	4,6
Kerkrade Noord	2,0	1,9	,7	,4	5,0
Eygelshoven kom	1,9	1,6	,7	,4	4,6
Chevremont	2,6	2,3	,6	,5	6,0
overige buurten	1,4	1,9	,8	,2	4,3

Geen van de schalen vertoont significante verschillen tussen de onderscheiden stadsdelen. Voorzover er verschillen zijn, komen zij in grote lijnen overeen met die welke bij de YSR werden gevonden, met dien verstande dat de leerlingen uit Chevremont de meeste problemen lijken te ervaren. Die ongunstige score is vooral toe te schrijven aan het feit dat zij relatief veel problemen met leren zeggen te hebben. Bij toetsing van de verschillen tussen de leerlingen uit de afzonderlijke buurten en stadsdelen en de overige leerlingen, blijken slechts de lage score van de leerlingen

uit Terwinselen op de schaal Problemen Thuis en de lage score van de leerlingen uit de overige buurten in Kerkrade Noord op de schaal Problemen met Zichzelf significant van die van de overige leerlingen af te wijken.

Gegeven het vrijwel ontbreken van significante verschillen op de verschillende VEPP-schalen, wordt afgezien van een gedetailleerde presentatie van het percentage hoogst-scorenden op die schalen. Volstaan zij met de opmerking dat van alle leerlingen in Kerkrade 20% op tenminste één schaal tot de hoogst scorenden behoort. In Spekholzerheide ligt dat op 36%; in Chevremont op 33%.

5.4 Bekendheid en contacten met voorzieningen in de regio

In tabel 5.4 staan de verschillende voorzieningen in de regio die de leerlingen voorgelegd kregen, met daarbij aangegeven de percentages leerlingen die zeiden dat ze op zijn minst wel eens van die voorziening hadden gehoord. Voor de afzonderlijke instellingen lopen de percentages tussen de afzonderlijke stadsdelen en buurten wel uiteen. In het algemeen echter bestaat er weinig verschil in de bekendheid met de genoemde voorzieningen tussen de leerlingen uit de afzonderlijke stadsdelen: in de laatste kolom staat het gemiddeld aantal voorzieningen waarvan men wel eens heeft gehoord. Toetsing (meervoudige variantie-analyse op stadsdeel, sekse en de interactie tussen beide factoren) laat geen significante effecten zien. Vergeleken met de rest blijken alleen de leerlingen uit Chevremont significant minder geïnformeerd over het bestaan van voorzieningen in het gewest.

Uit het eerste rapport bleek dat slechts een uiterst gering percentage telkens met een van de genoemde voorzieningen contact had gehad in de afgelopen 5 jaar; dit met uitzondering van de GGD en de JGZ natuurlijk, die de populatie actief en in principe collectief benaderen. Een gedetailleerde uitsplitsing naar de afzonderlijke buurten en stadsdelen lijkt dan ook weinig zinvol. In totaal had elke leerling gemiddeld met 0,14 verschillende voorzieningen contact gehad. We volstaan hier met een weergave van dat gemiddelde voor de afzonderlijke buurten (zie tabel 5.6). De verschillen tussen de stadsdelen blijken bij toetsing (variantie-analyse, toetsing op stadsdeel, sekse en interactie) niet significant.

Wat betreft de afzonderlijke voorzieningen merken we alleen op dat er tussen de onderscheiden stadsdelen een opvallend en significant verschil bestaat in het percentage leerlingen dat zegt contact met de GGD gehad te hebben. In Kerkrade West zegt 59% de afgelopen 5 jaar contact te hebben gehad met de GGD; in Oost ligt dat op 45% en in Noord op slechts 19%.

Tabel 5.4 Percentage leerlingen dat tenminste ooit heeft gehoord van diverse voorzieningen in de regio, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

	Adjeu	M.W.	JEM	JES	GGD	JGZ	CAD	Elmar	Kinder Jeugd Tel.	RIAGG	Kinder Jeugd Psych	St. Jeugd Bel.	Bur. Vertr. Arts	gemidd. aantal waarvan gehoord n
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Kerkrade West	8	86	11	4	99	83	54	8	97	38	70	32	37	6.2
Spekholzerheide	12	80	12	4	100	88	52	12	96	48	68	20	36	6.7
Terwinselen	8	96	12	4	100	87	54	4	100	46	79	33	42	5.9
overige buurten	4	87	10	3	96	76	55	7	97	24	65	41	34	6.0
Kerkrade Oost	7	80	30	7	96	84	50	7	93	43	75	31	23	6.2
Bleijerheide	17	75	32	4	96	78	46	12	96	33	67	17	33	6.3
Overige buurten	0	84	31	9	97	87	53	3	91	50	81	25	16	5.7
Kerkrade Noord	6	76	21	7	88	76	41	14	89	35	58	30	32	5.7
Eygelshoven kom	7	78	15	0	97	77	42	11	100	27	69	31	38	5.2
Chevremont	9	73	13	9	83	70	30	9	83	48	43	28	17	5.1*
overige buurten	0	77	41	18	83	82	53	23	82	29	59	35	41	6.2
totaal	7	81	20	6	94	81	48	9	93	38	67	28	31	6.1
Kerkrade West	7	85	11	3	99	83	54	8	98	37	31	30	37	6.2
Spekholzerheide	10	78	12	3	100	87	53	12	94	50	69	16	32	6.2
Terwinselen	9	95	13	5	100	87	54	4	100	45	79	33	41	6.7
overige buurten	3	83	8	3	97	76	55	9	97	20	66	41	39	5.9
Kerkrade Oost	7	80	32	7	97	83	50	7	93	44	75	31	23	6.2
Bleijerheide	17	75	33	4	96	78	46	12	96	33	67	17	33	6.0
Overige buurten	0	84	31	9	97	87	53	3	91	50	71	25	16	6.3
Kerkrade Noord	7	75	19	7	88	77	39	14	91	36	37	27	32	5.7
Eygelshoven kom	6	75	13	0	95	77	39	10	100	26	67	29	38	5.7
Chevremont	13	73	12	6	85	72	31	13	85	50	44	21	19	5.2
overige buurten	0	73	40	19	82	84	51	23	84	30	60	33	40	6.2

Tabel 5.5 Gemiddeld aantal verschillende instellingen waarmee leerlingen de afgelopen 5 jaar contact hebben gehad, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

	gerapporteerd	na weging
Kerkrade West	,09	,09
Spekholzerheide	,08	,09
Terwinselen	,00	,00
overige buurten	,17	,15
Kerkrade Oost	,16	,16
Bleijerheide	,33*	,33
Overige buurten	,03	,03
Kerkrade Noord	,12	,12
Eygelshoven kom	,11	,13
Chevremont	,13	,12
overige buurten	,12	,12
totaal	,12	,12

5.5 Behoeftte aan begeleiding bij problemen in de verschillende delen van de gemeente Kerkrade

In tabel 5.6 staan de gerapporteerde en geschatte percentages leerlingen die nu een probleem hebben waarover zij met iemand zouden willen praten. In totaal ligt dat percentage op 14. In kerkrade West ligt dat percentage met 12 wat lager, maar de verschillen zijn marginaal. Het is niet zo dat leerlingen uit de buurten waar in de voorgaande paragrafen meer problemen bleken te bestaan, veel vaker de behoefte hebben om met iemand over een probleem te praten dan de leerlingen uit buurten waar de problemen wat minder zouden zijn.

Tabel 5.6 Percentage leerlingen dat de behoefte uit om met iemand over een probleem te praten, naar buurt en stadsdeel in Kerkrade

	gerapporteerd %	na weging %
Kerkrade West	12	11
Spekholzerheide	12	10
Terwinselen	8	8
overige buurten	14	15
Kerkrade Oost	15	15
Bleijerheide	18	18
Overige buurten	13	13
Kerkrade Noord	16	15
Eygelshoven kom	19	20
Chevremont	18	16
overige buurten	6	6
totaal	14	14

5.6 Samenvatting en bespreking

In dit hoofdstuk werd nagegaan in hoeverre er verschillen bestaan tussen buurten in Gulpen en Kerkrade, met name wat betreft het voorkomen van psychosociale problemen.

Zoals bij de opzet van het onderzoek werd verwacht zijn de aantallen in de afzonderlijke buurten in Gulpen te gering om op een betrouwbare wijze uitspraken te kunnen doen over verschillen in psychosociale problematiek en dergelijke. Ook de buurtindeling in de gemeente Kerkrade telt een aantal buurten met een relatief gering aantal leerlingen. Daarom werd een indeling in stadsdelen gehanteerd. Daarnaast werden ook gegevens gepresenteerd ten aanzien van buurten waaruit

tenminste 20 leerlingen aan het onderzoek hadden deelgenomen. De overige buurten werden per stadsdeel in een categorie bijeengevoegd.

De samenstelling van de onderzoeksgroep naar sekse blijkt per buurt uiteen te lopen. Hoewel dat met de onderzochte aantallen verwacht kan worden, is het noodzakelijk hiervoor statistisch te corrigeren. Immers, men mag ervan uitgaan dat het percentage jongens en meisjes in de verschillende buurten in werkelijkheid min of meer gelijk zal zijn en meisjes geven vaker blijk van problemen dan jongens. Daarom zijn in dit hoofdstuk niet alleen de door de leerlingen gerapporteerde problemen gepresenteerd, maar tevens schattingen van de werkelijke situatie, onder aanname van een gelijke verdeling naar sekse in de verschillende buurten.

Tussen de onderscheiden stadsdelen werden in beperkte mate verschillen in gedragsproblemen gevonden. De leerlingen uit Kerkrade West geven significant blijk van meer gedragsproblemen dan de leerlingen uit de andere stadsdelen. Daarbij gaat het met name om agressief gedrag en problemen in de omgang met anderen, maar ook om Teruggetrokken gedrag en Aandachtsproblemen. In Kerkrade West gaat het dan met name om de buurten Spekholzerheide en 'overige buurten'. Leerlingen uit Terwinselen scoren gemiddeld of zelfs iets gunstiger. In de buurt Spekholzerheide en de overige buurten in Kerkrade West krijgen ook veel leerlingen een indicatie van de mogelijke aanwezigheid van een serieus probleem.

Behalve de genoemde buurten lijken ook leerlingen uit Chevremont relatief veel blijk te geven van gedragsproblemen. Het gaat daarbij om gelijksoortige problemen als die welke in Kerkrade West vaak voorkwamen. In Chevremont zijn de individuele scores echter niet zo hoog dat het percentage leerlingen met een serieuze probleeminidicatie daar hoger ligt dan elders.

De bekendheid met in de regio bestaande voorzieningen, het aantal contacten met die instellingen en de, door de leerlingen zelf geuite, behoefte aan begeleiding bij op dit moment bestaande problemen varieert niet of nauwelijks tussen buurten en stadsdelen.

LITERATUUR

ACHENBACH TM. Manual for the Youth Self-Report and 1991 Profile. Burlington VT: University of Vermont, Dep. of Psychiatry, 1991.

BAECKE JAH. Projekt Epidemiologie in Basisgezondheidsdiensten: de ontwikkeling van een gezondheidsvragenlijst voor adolescenten. Tijds Soc Gezondheidsz 1987;65:99-103.

HELLER J, LEMPERS WM, WOLFF PFM de. Jeugdgezondheidszorg, zorg van nu voor de toekomst. Heerlen: GGD Oostelijk Zuid-Limburg, 1983.

PROGRAM manual for the 1991 Youth Self Report Profile: IBM-PC version. Burlington VT, University Associates in Psychiatry, 1991.

SCHOLTEN C. Psychosociale problemen bij adolescenten: een proefenquête bij 12- tot 16-jarigen. Rotterdam: GGD-Rotterdam, afd. Epidemiologie, 1989.

SCHUURMAN M, VISSER A. Adolescenten en jeugdgezondheidszorg: onderzoek onder LBO-leerlingen in Zuidoost-Drenthe. Leiden: NIPG-TNO, 1985.

STOLWIJK AM, RAAT H. Gezondheid en leefwijzen van jongeren in Rotterdam en omgeving: een gezondheidsenquête bij leerlingen in de derde klas van het voortgezet onderwijs. Rotterdam: GGD-Rotterdam, afd. Epidemiologie, 1991.

VERHULST FC, AKKERHUIS GW. Agreement between parents' and teachers' ratings of behavioral/emotional problems of children aged 4-12. J Child Psychol Psychiatr 1989;30(1):123-36.

VERHULST FC, PRINCE J, VERVUURT-POOT C, JONG J de. Mental health in dutch adolescents: self-reported competencies and problems for ages 11-18. Acta Psychiatr Scand 1989;80(suppl 356):1-48.

VOGELS T, ANDRIES F. Projekt Epidemiologie in Basisgezondheidsdiensten (Ingezonden). Tijdsch Soc Gezondheidsz 1989;67:713.

VOGELS T, VISSER A, ANDRIES F. Adolescenten en jeugdgezondheidszorg: pilot-onderzoek onder oudere adolescenten in Zuid-Oost Drenthe. Leiden: NIPG-TNO, 1985.

VOGELS T, Gezondheidsbeleving en leefstijl van schoolgaande jongeren; basisrapport van het Leefstijlproject van de Peilstations Jeugdgezondheidszorg. Leiden: NIPG-TNO, 1991.

VOGELS T, VLIET R van der. Jeugd en Seks, gedrag en gezondheidsrisico's bij scholieren. 's-Gravenhage: SDU, 1990.

Reprografie: NIPG-TNO
Projectnummer: 5328